

ВАСИЛЕНКО О.І., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

vasylenko521@gmail.com

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ АГРАРНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА РІВНІ СТРАТЕГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Розглянуто управління конкурентоспроможністю аграрного закладу вищої освіти на рівні стратегічного менеджменту. Обґрунтовано запропоновані наукові підходи до менеджменту конкурентоспроможності освітніх організацій.

Ключові слова: аграрний заклад вищої освіти, управління конкурентоспроможністю, стратегічні методи управління, функції менеджменту, конкурентна стратегія.

Управління системою надання різних видів послуг аграрними закладами вищої освіти (ЗВО) у нинішніх умовах повинно бути орієнтовано на одержання кінцевого результату. В умовах економіки знань кінцевим результатом системи вищої освіти є особистість, яка спроможна сприяти підвищенню конкурентоспроможності економіки країни, впливати на рівень технологічного розвитку тощо. Стратегічні методи управління сферою освітніх послуг дозволяють вирішити існуючі проблеми як всередині самої системи, так і зовнішні невідповідності та диспропорції.

Управління конкурентоспроможністю ЗВО здійснюється за загальними функціями менеджменту: планування, організація, мотивація, регулювання і контроль. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління конкурентоспроможністю ЗВО доцільно розглядати за рівнями: оперативний рівень передбачає проведення оцінки конкурентоспроможності за окремими видами послуг; розрахунок інтегрального індексу конкурентоспроможності за окремими видами діяльності. Основними методами проведення такої оцінки повинні стати експертний, кваліметричний, комплексний; тактичний (загальний стан розвитку ЗВО); комплексні показники

діяльності; методи оцінки (підходи комплексних оцінок діяльності); стратегічний (привабливість ЗВО для абітурієнтів, зовнішніх та внутрішніх партнерів, представників бізнесу тощо); підвищення репутації; методи – порівняльний, затратний, дохідний.

На рівні стратегічного менеджменту необхідно вивчити потреби, цінності, цільові сегменти, потенційні освітні послуги; розробити стратегії підтримки існуючих конкурентних переваг університету та формування нових, адаптованих до змін навколишнього середовища функціонування ЗВО.

Розглянемо більш детально зміст кожної функції в аспекті управління конкурентоспроможністю університетів. Так, функція планування включає розробку конкретних послуг та стратегічних планів задоволення потреб потенційних споживачів у послугах ЗВО на основі урахування конкурентних переваг, обґрунтованих на стадії стратегічного менеджменту.

Функція організації проявляється у проведенні заходів щодо реалізації розроблених конкурентних стратегій у розрізі послуг освітньої організації, а також створенні гнучких проєктних груп у розробці та реалізації стратегічних програм.

Функція мотивації передбачає розробку комплексу інструментів економічного та морального стимулювання менеджменту та науково-педагогічний персонал університету в аспекті досягнення або адаптації конкурентних переваг.

Функція контролю проявляється у розробці системи показників та абсолютні їх значення, періоди проведення щодо виконання конкурентних стратегій освітньої організації з метою встановлення розривів та розробки управлінських заходів до адаптації до кон'юнктури ринку.

З метою виконання завдань щодо формування та реалізації стратегії забезпечення конкурентоспроможності ЗВО необхідно використовувати сучасні наукові підходи до менеджменту конкурентоспроможності. Вважаємо, що для освітніх організацій в умовах мінливих динамічних змін навколишнього середовища доцільно використовувати системний, комплексний, маркетинговий, інноваційний та інші підходи.

Системний підхід передбачає, що університет є відкритою системою, яка перебуває під впливом чинників зовнішнього середовища, а тому при узагальненні оцінці конкурентних переваг ЗВО доцільно оцінювати чинники середовища та вектори їх впливу у розрізі окремих видів послуг.

Маркетинговий підхід передбачає, що при вирішенні стратегічних завдань та розробці управлінських рішень необхідно орієнтуватися на запити та потреби потенційних споживачів послуг. При цьому також необхідно виділити конкурентні переваги послуг організації, які формують цінності для споживачів. Вибір стратегії забезпечення конкурентоспроможності університету повинен проводитися на основі аналізу існуючих і прогнозування нових конкурентних переваг у розрізі послуг, сегментації ринку, порівняльного аналізу його конкурентоспроможності з основними конкурентами, стану конкуренції на кожному цільовому ринку.

Інноваційний підхід для університету проявляється в удосконаленні інформаційного забезпечення та обробки інформації на основі використання сучасних інструментів діджиталізації. Відповідно до мінливих умов функціонування ЗВО, кожний університет як учасник ринку змушений змінюватися на основі ініціювання внутрішньо корпоративних інноваційних процесів.

Щодо комплексного підходу, то при оцінці конкурентних переваг університету доцільно враховувати наступні чинники: наукові, ступінь аналізу економічних законів та закономірностей, сферу їх використання, ринкові, економічні, організаційні,

техніко-технологічні, нормативно-правові, психологічні та інші фактори забезпечення конкурентоспроможності, а також їх взаємний вплив та взаємодії.

Узагальнення наукових праць вітчизняних дослідників [1-5] дозволило встановити, що на сьогоднішній день ведеться дискусія та універсального методичного підходу не запропоновано. Не враховано характеристики науково-дослідної та інноваційної інфраструктури, міжнародної діяльності, рівень партнерства зі стейкхолдерами та інші параметри, які характеризують розвиток освітньої організації. При визначенні чинників зовнішнього середовища поза увагою дослідників залишилися фактори міжнародного, техніко-технологічного, соціально-культурного блоку. Вважаємо, що забезпечити розробку обґрунтованих конкурентних стратегій можливо лише за умови повного врахування чинників середовища функціонування ЗВО. Існуючі підходи до оцінки конкурентоспроможності ЗВО [6-8] не враховують також внесок в реалізацію принципів сталого розвитку. Даний напрям діяльності є важливим для аграрних ЗВО, як у плані формування знань та навиків досягнення збалансованого розвитку агропродовольчих систем різного рівня, так й в напрямів реалізації практичних дій в напрямі охорони навколишнього середовища, реалізації соціальних програм в регіоні, волонтерство тощо. Таким чином, необхідно обґрунтувати систему показників сталого розвитку університету як на рівні ЗВО, так і на рівні показників, які характеризують різні види діяльності освітньої організації.

Список літератури:

1. Стеблюк Н.Ф., Копейкіна Є.В. Оцінка конкурентоспроможності вищих навчальних закладів для визначення стратегій їх розвитку. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 34. С. 28-32. URL: http://bses.in.ua/journals/2018/34_2018/8.pdf.
2. Царенко І.О. Методи оцінки рівня конкурентоспроможності вищих навчальних закладів. *Молодий вчений*. 2015. №2 (17). С. 122 -125.
3. Пархоменко Н.В. Вплив міжнародних рейтингів на конкурентоспроможність закладів вищої освіти. *Ефективна економіка*. 2020. №3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7738>. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.3.76
4. Н. С. Косар, Н. С. Кузьо, Т. А. Сулим. Дослідження конкурентоспроможності закладів вищої освіти: сутність та диференційований підхід до визначення. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2020. Вип.2. №2. С. 53-62.
5. Г. М. Пурій, М. Б. Кузнецова. Конкурентоспроможність закладів вищої освіти: сутність та основні фактори її забезпечення. *Економіка та держава*. 2020. № 10. С. 150 - 154. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/10_2020/30.pdf. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.10.150.
6. Дибач І. Л. Посилення конкурентоспроможності корпоративно-підприємницького закладу вищої освіти: стратегічний підхід. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2019. №3. С. 238 - 247. DOI: 10.31891/2307-5740-2019-270-3-270
7. В. Г. Балан, Д. М. Бабенко. Модель управління конкурентоспроможністю дослідницьких університетів. *Ефективна економіка*. 2020. №5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7906>. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.5.84.
8. Сандул М. С. Методики оцінювання міжнародної конкурентоспроможності національних систем вищої освіти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. Вип. 8 (2). С. 83-87.